

Tıp Tarihi ve Etik Bağlamında Bir Film Okuması: “Something the Lord Made”

A Film Analysis in the Context of Medical History and Ethics: “Something the Lord Made”

Ayşegül Akbay

Profesör Doktor, Yüksek İhtisas Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyokimya Anabilim Dalı
ORCID: 0009-0003-6793-4887 E-posta: aysegulakbay@yiu.edu.tr

Gamze Özbek Güven

Doçent Doktor, Yüksek İhtisas Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-5391-8873 E-posta: gamzeozbekguven@gmail.com

Özge Zelal Aydın

Doktor Öğretim Üyesi, Yüksek İhtisas Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-6181-8231 E-posta: ozgeaydin@yiu.edu.tr

Geliş Tarihi: 17 Temmuz 2025, Kabul Tarihi: 6 Eylül 2025

ÖZET

Makale, 2004 yapımı *Something the Lord Made* (Tanrı'yı Oynayanlar) filmini Tıp Tarihi ve Etik perspektifinden eleştirel bir biçimde incelemektedir. Film 1940'larda Fallot Tetralojisi olarak bilinen “mavi bebek sendromu”nun cerrahi tedavisinde öncü olan Dr. Alfred Blalock ile Cerrahi Teknisyen Vivien Thomas arasındaki tarihi ortaklığı ve bu süreçteki ırksal eşitsizlikleri dramatize etmektedir. Filmdeki tarihsel olaylar, karakter ilişkileri ve dramatizasyonlar nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Film, tıbbi yeniliklerin tarihsel olarak yalnızca bilimsel başarılarla açıklanamayacağını, sosyal, kültürel ve etik bağlamlarda değerlendirilmesi gerektiğini, tıp pratiğinde ve sağlık hizmetlerinde var olan ırksal ayrımcılık ile görünmez emeğin önemini vurgulamaktadır. Bu yönüyle, *Something the Lord Made* filmi, tıp tarihi ve etik eğitimi için değerli bir kaynak olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Something the Lord Made, tıp etiği, tıp tarihi, ırksal eşitsizlik, Fallot Tetralojisi, Blalock-Thomas-Taussig Şantı, eleştirel anlatı

ABSTRACT

The article critically examines the 2004 film *Something the Lord Made* from the perspective of the History of Medicine and Medical Ethics. The film dramatizes the historical partnership between Dr. Alfred Blalock and surgical technician Vivien Thomas in the 1940s, who pioneered the surgical treatment of Tetralogy of Fallot, commonly known as “blue baby syndrome,” while also exposing the racial inequalities of the period. Historical events, character relationships, and dramatizations in the film are analyzed using the qualitative content analysis method. The film highlights that medical innovations cannot be explained solely through scientific achievements but must also be evaluated within social, cultural, and ethical contexts, emphasizing both the racial discrimination embedded in medical practice and healthcare, as well as the significance of invisible labor. In this respect, *Something the Lord Made* is regarded as a valuable resource for education in medical history and ethics.

Keywords: Something the Lord Made, medical ethics, medical history, racial inequality, Tetralogy of Fallot, Blalock-Thomas-Taussig Shunt, critical narrative

GİRİŞ

Something the Lord Made (Tanrı'yı Oynayanlar, 2004), Dr. Alfred Blalock ile Vivien Thomas arasındaki tarihi iş birliğini konu alan HBO yapımı bir film. Fallot Tetralojisi (Mavi Bebek Sendromu) için geliştirilen cerrahi tedavi sürecini konu alan film, yalnızca tıp tarihindeki devrim niteliğinde buluşu değil, aynı zamanda bu başarının ardında görünmez kılınan emek ve sistematik dışlanmayı da gözler önüne sermektedir.

Vivien Thomas, tıp eğitimi alabilmek için para biriktirmeye çalışan Afro-Amerikalı bir genç ve yetenekli bir marangozdur. Vanderbilt Üniversitesi'nde Dr. Alfred Blalock'un sorumlu olduğu deneysel araştırma laboratuvarında çalışmaya başlar. Başlangıçta basit görevler üstlenmesine rağmen, Thomas'ın teknik becerileri, el yatkınlığı ve tıbbi aletlere olan ilgisi kısa sürede Dr. Blalock'un dikkatini çeker. Johns Hopkins Üniversitesi'ne geçen Dr. Blalock, Thomas'ı laboratuvar teknisyeni olarak görevlendirir. Böylece Dr. Blalock, Thomas'ı yalnızca laboratuvar teknisyeni olarak değil, aynı zamanda kalp cerrahisi araştırmalarının ayrılmaz bir parçası haline getirir. İkisi birlikte öncelikle hemorajik şok tedavisine odaklanan bir dizi çığır açıcı deney yürüterek bir dizi yeni hayvan modeli geliştirirler. Bu iş birliği, Thomas'ın cerrahi teknikleri geliştirmesinde ve nihayetinde Blalock-Thomas-Taussig Şantı'nın uygulanabilir hale gelmesinde merkezi bir rol üstlenmesine zemin hazırlar.

Thomas, Fallot Tetralojisi için anastomotik modellemeyi mükemmelleştirmekten, tekniği Dr. Blalock'a öğretmekten ve hatta gerekli cerrahi aletleri geliştirmekten sorumludur. Fallot Tetralojisi'ni düzeltmek için bir bebekte yapılan ilk ameliyat, Thomas'ın rehberliğinde Dr. Blalock tarafından başarıyla gerçekleştirilir ve tıp dünyasında önemli bir dönüm noktası olur. Thomas Hopkins'teki laboratuvarında, aralarında Dr. Denton Cooley ve Dr. William Longmire'in da bulunduğu bir nesil kalp cerrahisi asistanını eğitir. Dr. Blalock'un Thomas'a duyduğu özel saygıya rağmen, Thomas'ın katkıları görünür kılınmaz. Dr. Blalock'un ölümünden tam on iki yıl sonra, Thomasa Johns Hopkins Üniversitesi fahri doktora unvanı verilir. (1,2).

Bu çalışma, Something the Lord Made filmi tıp tarihi ve etik perspektifleriyle inceleyen nitel bir analiz niteliğindedir. Eleştirel anlatı yaklaşımıyla filmdeki dramatik anlatı, tarihsel gerçeklik, görünmez emek, ırksal eşitsizlik ve tarihsel adalet bağlamında yorumlanmaktadır.

TARİHSEL GERÇEKLİK

Filmdeki merkezî anlatı, doğuştan kalp kusurlarının cerrahi olarak düzeltilmesi amacıyla geliştirilen deneysel tekniklere odaklanmaktadır. Blalock-Thomas-Taussig Şantı'nın ortaya çıkış süreci tarihsel gerçeklerle uyumlu biçimde aktarılmaktadır. Blalock-Thomas-Taussig Şantı'nın uygulanışı kardiyovasküler cerrahinin bağımsız ve uygulanabilir bir uzmanlık alanı olarak gelişmesinde devrim niteliğindedir (3). Film, bu devrim niteliğindeki buluşta formal tıp eğitimi olmaksızın laboratuvarla olağanüstü teknik yetenek ve bilimsel sezgi gösteren Vivien Thomas'ın katkılarını titizlikle görünür kılar.

Vivien Thomas'ın kardiyovasküler cerrahinin gelişimindeki rolü, tarihsel bağlam açısından özel bir önem taşımaktadır. Vanderbilt Üniversitesi ve Johns Hopkins Üniversitesi'nde Dr. Alfred Blalock'un laboratuvarında çalışan Thomas; cerrahi aletlerin tasarımı, hayvan modellerinde dikiş tekniklerinin mükemmelleştirilmesi ve yeni ameliyat prosedürlerinin uygulanabilir hale getirilmesinde önemli katkılar sunmuştur (1,2,3). Dr. Blalock'un cerrahi becerisi ve kararlılığı ile birleşen Thomas'ın katkıları, pediatrik kardiyolog Dr. Helen Taussig'in klinik gözlemleriyle bütünleşmiş; böylece Blalock-Thomas-Taussig Şantı, doğumsal kalp hastalıklarının tedavisinde çığır açan bir yaklaşım olarak tıp tarihine geçmiştir.

CERRAHİ EĞİTİMİN ve UYGULAMANIN EVRİMİ

Film, cerrahi eğitimin tarihsel gelişimini anlamak açısından önemli bir kaynak işlevi görmektedir. Özellikle hayvan modelleri üzerinde yapılan deneylerin yoğun olduğu bu dönemde, uygulamalı beceriler teorik bilgi kadar ön planda tutulmuştur. Vivien Thomas'ın cerrahi asistanlara teknik ayrıntıları ve pratik becerileri öğretmesi, tıp alanında deneyimsel bilginin ve ustalıkla kazanılmış becerilerin de belirleyici olduğunu göstermektedir. Nitekim Dr. Alfred Blalock'un, Thomas'ın yönlendirmesi olmaksızın ameliyatlara girmekten çekinmesi, bu görünmez emeğin ne denli kritik olduğunu dramatik biçimde ortaya koyar. Bu durum, modern tıp eğitiminin doğasını ve bilgi-beceri dengesini sorgulamak için anlamlı olmaktadır.

ETİK BOYUTLAR ve TIP TARİHİNE KATKILARI

Blalock-Thomas-Taussig Şantı'nın uygulanmasıyla "mavi bebek sendromu"na cerrahi bir çözüm bulunması, tıp tarihinde bir dönüm noktası olarak kabul edilmiştir. Bununla birlikte, bu başarının kutlanma sürecinde tüm övgüler Dr. Alfred Blalock ve ekibine yöneltilmiş, Thomas ise görünmez kılınmıştır. Thomas'ın tıp diplomasına sahip olmaması ve dönemin ırksal ayrımcılık koşulları, onu bu tarihsel tıbbi ilerlemenin meşru bir paydaşı olarak tanınmasını engellemiştir. Böylece bilimsel emeğin adil biçimde paylaşılmaması, modern kalp cerrahisinin en kritik katkılarından birinin uzun süre gölgede kalmasına yol açmıştır.

Vivien Thomas'ın yaşam öyküsü, bilimsel katkıların yeterince tanınmadığı "görünmez emek" olgusunun çarpıcı bir örneğini sunar. Film, Thomas'a geç de olsa sembolik bir takdir sunarken, tarihsel olarak beyaz doktorların Afro-Amerikalı sağlık çalışanlarının bilgi ve emeğini görünmez kılması, epistemik adaletsizliğin somut bir göstergesi olarak öne çıkar (4,5). Thomas'ın laboratuvarındaki hayati katkılarının uzun süre göz ardı edilmesi, bilimsel bilginin üretiminde ve takdirinde katkı sahiplerinin adil biçimde tanınmasının önemini günümüze taşımaktadır; bu durum, araştırma ortamlarında epistemik adaletin sağlanmasının yalnızca etik bir zorunluluk değil, aynı zamanda bilimsel bilginin doğruluğu ve ilerlemesi için de temel bir gereklilik olduğunu göstermektedir.

Thomas'ın deneyimi, yalnızca bireysel adaletsizlik ve akademik hiyerarşi ile değil, aynı zamanda dönemin yapısal ırksal eşitsizlikleriyle de yakından ilişkilidir (6,7). Tuskegee çalışmaları gibi tarihsel vakalar, tıp alanında sistematik ırksal ayrımcılığın geniş boyutlarını anlamak açısından önem taşır (8). Filmde, geliştirilen cerrahi yöntemin uygulanmasında Afro-Amerikalı bebeklere öncelik verilmemesi, ırksal eşitsizliklerin yalnızca bilimsel üretime değil, aynı zamanda sağlık hizmetlerinin sunumuna da nasıl yansıdığını açık biçimde gösterir.

Thomas'ın katkılarının yeniden hatırlanması ve görünür kılınması, bireysel takdirin ötesinde tarihsel adaletin bir gereği olarak değerlendirilmelidir. Filmde Alan Rickman ve Mos Def'in performansları da bu tarihsel ve sosyal bağlamı derinleştirmektedir. Rickman'ın Dr. Blalock yorumu, liderlik ile sınıfsal ve ırksal üstünlük dinamiklerini bir arada yansıtırken; Mos Def'in Thomas karakterine getirdiği yorum, sessiz direniş, sabır ve kararlılığın güçlü bir temsildir. Bu açıdan film, tıbbi ilerlemelerin yalnızca hekimlerin başarısı olmadığını, teknisyenler, hemşireler ve araştırma asistanlarının da bu sürecin vazgeçilmez aktörleri olduğunu vurgulayarak geleneksel "büyük adam" merkezli tarih anlatısını sorgular (9).

SONUÇ

Sonuç olarak Something the Lord Made filmi, 1940'lar Amerika'sındaki ırksal ayrımcılık ve sağlık hizmetlerindeki yapısal eşitsizliklerin tıp pratiğine yansımalarını ve Vivien Thomas gibi "görünmez kahramanların" emeklerinin sistematik biçimde göz ardı edilmesini etkileyici bir şekilde aktarmaktadır. Yalnızca tarihsel bir olay anlatımı sunmakla kalmamakta, aynı zamanda tıp etiği, sosyal ve tarihsel adalet bağlamlarında çıkarımlar yapmamıza imkân

tanımlanmaktadır. Yapıt, tıbbi yeniliklerin yalnızca bilimsel başarılarla ölçülemeyeceğini, arkasındaki sosyal, kültürel ve etik dinamiklerin de dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Bu yönüyle, görünmez emeğin tanınması, etik sorumlulukların hatırlanması ve tarihsel bilginin doğru aktarılması açısından Tıp Tarihi ve Etik eğitime katkı sağlayabilecek bir kaynak niteliği taşımaktadır.

KAYNAKLAR

1. Murphy AM, Cameron DE. The Blalock-Taussig-Thomas collaboration: A model for medical progress. JAMA. 2008; 16; 300 (3): 328-330.
2. Soyulu E, Athanasiou T, Jarrah OA. Vivien Theodore Thomas (1910-1985): An African-American laboratory technician who went on to become an innovator in cardiac surgery. J Med Biogr, 2017; 25 (2): 106-113.
3. Treasure T. Turning blue babies pink: Alfred Blalock's shunt for Fallot's Tetralogy. J R Soc Med, 2017; 110 (9): 376-379.
4. Anderson N, Nguyen M, Marcotte K, Ramos M, Gruppen LD, Boatright D. The Long Shadow: A historical perspective on racism in medical education. Acad Med, 2023; 98 (8S): S28-S36.
5. Kılınç Y. Politik Epistemolojide Epistemik Adaletsizlik ve Hibrit Kötülük. İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 2022; 11 (1): 71-94.
6. Byrd WM, Clayton LA. Race, medicine, and health care in the United States: a historical survey. J Natl Med Assoc, 2001; 93 (3 Suppl): 11S-34S.
7. Shapin, S. (1989). The invisible technician. American Scientist, 1989; 77 (6): 554-563.
8. Gamble VN. Under the shadow of Tuskegee: African Americans and health care. Am J Public Health, 1997; 87 (11): 1773-1778.
9. Spector BA. The GreatMan and the Beginning of Contemporary Discourse. In: Discourse on Leadership: A Critical Appraisal. Cambridge: Cambridge University Press; 2016: 18-32.